

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 5207/2019
30.09.2020. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Јелене Боровац и Драгане Маринковић, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Ђорђе Дозет, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарство правде, коју заступа Државно правобранилаштво из Београда, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 6676/2019 од 13.09.2019. године, у седници одржаној 30.09.2020. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужене изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 6676/2019 од 13.09.2019. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 1594/16 од 14.03.2019. године, ставом првим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев тужиоца за накнаду нематеријалне штете и обавезана тужена да му на име накнаде нематеријалне штете исплати за претрпљене душевне болове због неоснованог лишења слободе износ од 6.245.000,00 динара, за умањење опште животне активности износ од 300.000,00 динара за претрпљени страх износ од 100.000,00 динара, што укупно износи 6.645.000,00 динара са законском затезном каматом почев од 14.03.2019. године као дана пресуђења до исплате. Ставом другим изреке, преко досуђених износа, као и захтев за накнаду штете на име повреде части и угледа и других личних права у износу од 5.000.000,00 динара, тужбени захтев је одбијен. Ставом трећим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца за накнаду материјалне штете на име путних трошкова ББ на релацији Тузла – Београд – Тузла у износу од 275.964,00 динара и на име трошкова боравка у притвору – депонованих средстава у депозит Централног затвора у Београду у износу од 251.500,00 динара, што све укупно износи 527.464,00 динара са законском затезном каматом почев од 25.10.2016. године као дана подношења тужбе до исплате. Ставом четвртим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 6676/2019 од 13.09.2019. године, ставом првим изреке одбијене су жалбе тужиоца и тужене и потврђена првостепена пресуда у ставу првом изреке у делу којим је тужена обавезана да тужиоцу на име

накнаде нематеријалне штете исплати за претрпљене душевне болове због неоснованог лишења слободе износ од 6.245.000,00 динара са законском затезном каматом почев од 14.03.2019. године као дана пресуђења па до исплате у ставу другом изреке у делу којим је одбијен део тужбеног захтева тужиоца за накнаду нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због неоснованог лишења слободе преко досуђеног износа па до 24.980,00 динара и на име повреде части и угледа и других личних права у износу од 5.000.000,00 динара све са законском затезном каматом почев 14.03.2019. година као дана пресуђења до исплате у ставу трећем и ставу четвртом изреке. Ставом другим изреке, првостепена пресуда је преиначена у преосталом делу ставова првог и другог изреке, тако што је обавезана тужена да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете исплати и то на име претрпљених душевних болова због умањења животне активности 400.000,00 динара, на име претрпљеног страха 400.000,00 динара оба износа са законском затезном каматом почев од 14.03.2019. године па до исплате, док је одбијен тужбени захтев тужиоца за накнаду нематеријалне штете и то на име претрпљених душевних болова због умањења животне активности преко досуђених 400.000,00 динара до тражених 20.000.000,00 динара; на име претрпљеног страха преко досуђених 400.000,00 динара до 1.000.000,00 динара, оба износа са законском затезном каматом почев од 14.03.2019. године па до исплате. Ставом трећим изреке, одбијен је захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужена је изјавила ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Испитујући правилност побијане пресуде у смислу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је нашао да је ревизија неоснована.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је лишен слободе 11.05.2007. године у 8,45 часова од стране полицијских службеника на аеродрому Београд, након чега је спроведен у Окружни затвор у Београду пошто му је истражни судија Окружног суда у Београду - Веће за ратне злочине дана 27.10.2006. године решењем Ки в 3/24 одредио притвор. Одлука о притвору донета је на основу члана 142. став 1. тачка 1. ЗКП јер је окривљени недоступан државним органима гоњења обзиром да се не налази на територији Републике Србије, због чега постоји опасност од бекства. Тужиоцу је стављено на терет извршење кривичног дела употреба недозвољених средстава борбе из члана 148. став 2. у вези става 1. КЗЈ. Притвор му је продужаван због постојања разлога из члана 142. став 2. тачка 1. ЗКП јер је лишен слободе тек након више од шест месеци за које време се налазио ван територије Републике Србије што је указивало на опасност да би се, уколико би се нашао на слободи, могао дати у бекство и постати недоступан државним органима гоњења и на тај начин ометати даљи ток поступка. На терет му је стављено извршење кривичног дела за које је законом прописана казна затвора преко 10 година. Апелациони суд у Београду је решењем Кж2 По2 5/10 укинуо притвор тужиоцу јер нису постојали разлози због којих је одређен пошто окривљени има познату адресу пребивалишта у ... на коју му се могу уручивати позиви и на тај начин обезбедити његово присуство. Пресудом Вишег суда у Београду – Одељење за ратне злочине К По2 53/10 од 02.12.2013. године окривљени АА је оглашен кривим да

је извршио кривично дело употреба недозвољених средстава борби и осуђен на казну затвора у трајању од 12 година. Пресудом Апелационог суда у Београду Кж1 По2 5/14 од 25.12.2015. године усвојена је жалба окривљеног и преиначена наведена пресуда тако што је окривљени ослобођен од оптужбе да је извршио наведено кривично дело. Тужилац није евидентиран у казненој и прекршајној евиденцији Министарства унутрашњих послова Тузланског кантона. Све време је имао пребивалиште у ... на истој адреси где се и сада налази.

Пре лишења слободе тужилац није био осуђиван нити је против њега вођен било какав кривични или прекршајни поступак. Пензионер је, рођен је ..., пре хапшења је био политички активиста, угледни грађанин ... и ... Општинског већа у После лишења слободе и вођења кривичног поступка осећао се понижено, људи који су га познавали другачије су се понашали према њему у односу на период пре лишења слободе. Због вођења кривичног поступка људи су изгубили поверење у њега, имали су неугодна осећања о читавој породици што је све код њега проузроковало душевне болове. У притвору је провео 1249 дана. Имао је кошмарне снове, сви су га посматрали као да је најгори крвник, обраћали су му се погрдним речима, вређали његову породицу, омаловажавали га, док су га затвореници и чувари све време боравка у притвору психички малтретирали. Сва средства јавног информисања и сви медији у бившим југословенским републикама су објављивали да је донета ослобађајућа пресуда као што су претходно објавили да је тужилац лишен слободе и да је осуђен. Вештачењем је утврђено да постоји узрочно - последична веза између боравка тужиоца у притвору и његовог обољевања од посттрауматског стресног поремећаја који је довео до умањења животне активности тужиоца са неуропсихијатријске стране од 15%. Оно се испољава у виду депресивне анхедоније због које тужилац не осећа задовољство у храћењу, не одмара га спавање, прогоне га присилна сећања на боравак у притвору. Ослабљене је пажње због чега му је за сваку активност потребан додатни напор. Сnižена је социјална активност јер га раздражују сусрети са људима. Тужилац се боље осећа кад је сам и неактиван, а за сваку радну и рекреативну активност му је потребан додатни напор воље која је код њега због болести ослабљена. Приликом боравка у притвору тужилац је трпео страх високог интензитета који је трајао укупно две недеље пошто је био под стресом због лишења слободе, патио је и физички и психички. Страх средњег интензитета трајао је све време боравка тужиоца у притвору овај страх оставио је последице у психичкој сфери тужиоца у виду хроничног посттрауматског стресног премећаја удруженог са психосоматским болестима. Пре него што је било лишен слободе тужилац није имао сазнања да се против њега води истрага, све време је имао пребивалиште у ... на истој адреси на којој и сада има пребивалиште, а утврђено је да је пре тога долазио редовно у Србију и Београд и да има евидентираних 54 долазака због посета сину и његовој породици који живе у Београду. Лишен је слободе на аеродрому „Никола Тесла“ када је са супругом кренуо у посету сину. Пре подношења тужбе се обратио туженој са вансудским захтевом за накнаду штете.

Код овако утврђеног чињеничног стања правилно су нижестепени судови закључили да тужиоцу припада накнада нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због неоснованог лишења слободе, због умањења животне активности и претрпљеног страха.

Према члану 18. Законика о кривичном поступку („Службени гласник РС“, број 72/11 ... 55/14) који је био на снази у време доношења другостепене пресуде, као и у

време подношења тужбе, лице које је неосновано лишено слободе или осуђено за кривично дело, има право на накнаду штете од државе и друга права утврђена законом. По члану 584. став 1. тачка 1) истог Законика, право на накнаду штете припада лицу које је било лишено слободе, а није дошло до покретања поступка, или је правноснажним решењем поступак обустављен или је оптужба одбијена, или је поступак правноснажно окончан одбијајућом или ослобађајућом пресудом. Ставом 2. истог члана прописано је да накнада штете не припада лицу које је својим недозвољеним поступцима проузроковало лишење слободе. У случајевима из става 1. тачка 1. овог члана, искључено је право на накнаду штете и ако су постојале околности из члана 585. став 2. тачка 2. овог законика или ако је поступак обустављен услед смрти окривљеног.

Без обзира на постојање расписане потернице, тужилац није проузроковао лишење слободе јер није својим недозвољеним поступцима скривио лишење слободе, с обзиром да је све време био доступан надлежним органима јер је имао познату адресу пребивалишта у ...у Босни и Херцеговини (која је непромењена и после изласка из затвора) и на коју су му се могли уручивати позиви и на тај начин обезбедити његово присуство у кривичном поступку, као и да је из тужиочевог пасоша утврђено да је (приватно и пословно) много пута долазио у Београд где му син живи, али и да је први пут сазнао да се против њега води поступак дана када је лишен слободе на аеродрому „Никола Тесла“. Због тога му припада тражена накнада нематеријалне штете јер није својим поступцима допринео лишењу слободе.

Висина накнаде штете правилно је одмерена на основу критеријума из члана 200. ЗОО при чему су судови имали у виду да је тужилац у притвору, у коме је трпео омаловажавање и малтретирање других притвореника, провео 1249 дана, да је у питању лице против кога није вођен кривични поступак, породичан човек који је до хапшења уживао углед у својој средини и био носилац угледних функција у земљи, а да су га медији након хапшења приказали као ратног злочинца која етикета због своје природе и тежине изазива изузетно велику осуду јавности и стигматизацију у друштву. Зато нису основани ревизијски наводи да је овако досуђена накнада превисоко одмерена и непримерена и да не оправдава сврху за коју је законом установљено право на новчану накнаду нематеријалне штете.

Правилно је другостепени суд тужиоцу досудио по 400.000,00 динара на име накнаде за претрпљени страх и умањење животне активности, узимајући у обзир да је боравак тужиоца довео до умањења животне активности од 15% због обољевања од посттрауматског стресног поремећаја – хронифициране форме, као и све последице које код тужиоца постоје због те болести и његове животне доби (рођен 1943. године). С обзиром на дужину и интензитет страха висина накнаде за овај вид нематеријалне штете је и по оцени ревизијског суда правилно одмерена на основу члана 200. ЗОО, имајући при том у виду да је ставом 2. истог члана прописано да ће приликом одлучивања о захтеву за накнаду нематеријалне штете, као и о висини њене накнаде, суд водити рачуна о значају повређеног добра и циљу коме служи та накнада, али и о томе да се њоме не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом, па зато нису основани ревизијски наводи да се овако досуђеном накнадом погодује тежњама које нису спојиве са значајем повређеног добра, те да је висина досуђене накнаде непримерена и да не оправдава сврху за коју је законом установљено ово право.

Нису основани ревизијски наводи тужене којима се поново указује на застарелост потраживања. По члану 376. ЗОО потраживање накнаде проузроковане штете застарева за три године од када је оштећеник дознао за штету и за лице које је штету учинило (став 1). Потраживање у сваком случају застарева за пет година од када је штета настала (став 2). Имајући у виду да је тужилац ослобођен оптужбе да је извршио кривично дело које му је стављено на терет правноснажном пресудом Апелационог суда у Београду Кж1 ПО2 5/14 од 25.12.2015. године, то се овај датум рачуна као датум сазнања за штету. Како је тужбу поднео 25.10.2016. године, то је истакнути приговор застарелости неоснован, што је правилно оценио још првостепени суд.

На основу члана 414. ЗПП одлучено је као у изреци.

Председник већа-судија
Звездана Лутовац,с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић